

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ:
ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІ ВИДИ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконала:

студентка 4 курсу, групи 472,
заочної форми навчання,
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
Лірниченко Надія Андріївна _____

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту
Харабара Віолетта Миколаївна _____

*До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № __ від __ травня 2023 р.
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.*

Чернівці – 2023

АНОТАЦІЯ

Лірниченко Н.А. Основні напрямки кредитування в Україні: традиційні та нові види кредитних операцій. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2023.

В кваліфікаційній роботі досліджені теоретичні та практичні аспекти основних напрямків кредитування в Україні. Визначено поняття та роль кредиту у розвитку економіки країни, вказані види кредитних операцій банківських установ. Проведено аналіз фінансово-господарської діяльності АТ КБ «Приватбанк», виконано оцінку динаміки та структури кредитних операцій АТ КБ «Приватбанк». Вказані шляхи оптимізації кредитного процесу в банківських установах України з урахуванням практики зарубіжних країн, а також перспективи розвитку нових видів кредитних операцій банківських установ.

Ключові слова: кредит, кредитування, банківська установа, кредитні операції, кредитний процес.

SUMMARY

Lirnychenko N.A. The main directions of crediting in Ukraine: traditional and new types of credit operations. Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor) level of higher education in specialty 072 – Finance, banking and insurance. Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2023.

In the qualification work, the theoretical and practical aspects of the main directions of crediting in Ukraine are investigated. The concept and role of credit in the development of the country's economy are defined, and the types of credit operations of banking institutions are specified. An analysis of the financial and economic activity of JSC CB "Privatbank" was carried out, an assessment of the dynamics and structure of credit operations of JSC CB "Privatbank" was performed. Ways to optimize the credit process in banking institutions of Ukraine are indicated, taking into account the practice of foreign countries, as well as prospects for the development of new types of credit operations of banking institutions.

Keywords: credit, lending, banking institution, credit operations, credit process.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

_____ Н.А. Лірниченко

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ.....	6
1.1. Поняття та роль кредиту у розвитку економіки країни.....	6
1.2. Види кредитних операцій банківських установ	10
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ДИНАМІКИ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	17
2.1. Аналіз фінансово-господарської діяльності АТ КБ «Приватбанк».....	17
2.2. Оцінка динаміки та структури кредитних операцій АТ КБ «Приватбанк»	24
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ.....	31
3.1. Шляхи оптимізації кредитного процесу в банківських установах України з урахуванням практики зарубіжних країн	31
3.2. Перспективи розвитку нових видів кредитних операцій банківських установ	36
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45

ВСТУП

Дослідження напрямів удосконалення кредитної діяльності банківських установ в Україні є важливим з кількох причин. По-перше, вдосконалення практики кредитування має вирішальне значення для сприяння економічному зростанню, оскільки воно дає змогу підприємствам та фізичним особам отримати доступ до коштів для інвестицій та споживання, стимулюючи попит та створення робочих місць. По-друге, добре функціонуюча система кредитування сприяє фінансовій інклюзії, забезпечуючи ширші верстви населення доступом до кредитів та інших фінансових послуг. По-третє, покращуючи кредитну діяльність, банки можуть зменшити кількість непрацюючих кредитів та мінімізувати кредитні ризики, сприяючи загальній стабільності фінансової системи. По-четверте, ефективна практика кредитування може залучити іноземні інвестиції, підвищити міжнародну репутацію країни та конкурентоспроможність її фінансового сектору. Нарешті, досліджуючи та впроваджуючи найкращі практики, українські банки можуть стимулювати створення більш стійкої та відповідальної фінансової системи, що сприятиме довгостроковому економічному розвитку та соціальному добробуту.

Велика кількість науковців вивчають питання управління кредитними операціями сучасних банків, зокрема цьому присвячені роботи таких авторів, як Бабенко А. Г., Бабенко Є. А., Бартош О. М., Власенко О. С., Волкова В. В., Горбова Х. В., Гуляєва Л. П., Дзюблюк О. В., Дороніна І. І., Доценко В. В., Доценко І. О., Дубіль О., Ковач С., Кожушко І. О., Кремень В. М., Кремень О. І., Лінтур І., Павленко Л. Д., Пухальська Н. О., Рудницький В., Фарінович І. В., Харченко, А., Хомуляк Т.. Проте подальшого вивчення потребує питання виявлення резервів посилення кредитних операцій для стимулювання розвитку країни в умовах повномасштабного вторгнення.

Метою роботи є визначення напрямів вдосконалення кредитної діяльності банківських установ в Україні.

Відповідно, в якості завдань слід виділити:

- визначення поняття та ролі кредиту у розвитку економіки країни;
- систематизація видів кредитних операцій банківських установ;
- проведення аналізу фінансово-господарської діяльності АТ КБ «Приватбанк»;
- здійснення оцінки динаміки та структури кредитних операцій АТ КБ «Приватбанк»;
- виділення шляхів оптимізації кредитного процесу в банківських установах України з урахуванням практики зарубіжних країн;
- обґрунтування перспектив розвитку нових видів кредитних операцій банківських установ.

Предметом дослідження є практичні та теоретичні аспекти здійснення кредитування банками

Об'єктом слід вважати кредитну діяльність банків в Україні.

Методи дослідження. У роботі використовуються загальнонаукові та емпіричні методи дослідження, зокрема горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, прямий математичний розрахунок та інші.

Інформаційна база. У роботі використовуються роботи українських вчених. Окрім цього, враховані дані НБУ щодо інтенсивності розвитку кредитних операцій. Окрім цього, вивчена звітність АТ КБ «Приватбанк».

Обсяг і структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 49 сторінок друкованого тексту, основний зміст роботи викладено на 44 сторінках. Робота містить 7 таблиць та 9 рисунків, список використаних джерел включає 40 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

1.1. Поняття та роль кредиту у розвитку економіки країни

Дослідження шляхів удосконалення кредитної діяльності українських банківських установ є життєво важливим для стимулювання економічного зростання та зміцнення фінансової стабільності в країні. Розширюючи доступ до кредитів, сприяючи фінансовій інклюзії та впроваджуючи кращі практики, Україна може залучити іноземні інвестиції та забезпечити довгостроковий, сталий розвиток.

Кредит розглядають як форму вираження довіри [7, с.9]. Відповідно, надаючи кредитні кошти банки демонструють довіру до клієнта.

У законодавстві вказано, що банківський кредит - будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми [13]. Саме таке визначення буде використовуватися у подальшій роботі.

Кредит володіє певними властивостями та ознаками, що відрізняють його від інших інструментів на фінансовому ринку (Рисунок 1.1). Терміновість означає, наскільки швидко позичальникові потрібно повернути кошти. Це може вплинути на процес схвалення заявки та процентні ставки, оскільки банки можуть стягувати надбавку за надання коштів на більш тривалий період часу. Термінові кредити також можуть вимагати швидшого погашення, що може вплинути на здатність позичальника ефективно управляти своїми фінансами.

Повернення у контексті властивостей кредиту - це процес погашення кредиту, як правило, через серію запланованих платежів, які включають

основну суму та проценти. Умови погашення кредиту, такі як частота і тривалість платежів, впливають на загальну вартість і доступність кредиту. Позичальник повинен ретельно вивчити ці умови під час отримання кредиту, щоб переконатися, що він зможе виконати свої зобов'язання без надмірного навантаження на свої фінанси.

Рис 1.1 Ознаки банківського кредиту

Джерело: складено автором на основі [11; 25, с.95]

Забезпечення кредиту - це застава, яку позичальник надає для гарантування кредиту. Заставою можуть бути такі активи, як нерухомість, транспортні засоби або інші цінні речі, які банк може вилучити у разі дефолту. Забезпечені кредити часто мають нижчі відсоткові ставки, оскільки вони становлять менший ризик для кредитора, але позичальникам слід з обережністю ставитися до використання цінних активів як застави, оскільки вони можуть втратити їх, якщо не зможуть погасити кредит.

Платність - це комісії та збори, пов'язані з кредитом, на додаток до відсоткової ставки. Вони можуть включати, зокрема, комісію за видачу кредиту, комісію за обробку, штрафи за прострочення платежу та комісію за дострокове погашення. Позичальникам важливо знати про всі комісії,

пов'язані з кредитом, оскільки вони можуть суттєво вплинути на загальну вартість запозичення. Порівняння вартості різних варіантів кредитування може допомогти позичальникам знайти найбільш економічно вигідне рішення для своїх потреб.

Нарешті, цільовий характер стосується конкретної мети, для якої призначений кредит. Деякі кредити, такі як іпотечні або автокредити, призначені для використання у певних умовах і мають специфічні умови, пристосовані до цієї мети. Цільові кредити можуть мати більш вигідні відсоткові ставки або умови погашення порівняно з кредитами загального призначення. Однак позичальники повинні використовувати кошти за цільовим призначенням, інакше вони ризикують порушити умови кредитного договору і зіткнутися зі штрафними санкціями або навіть дефолтом.

Кредити можуть мати різний вплив на економіку, як позитивний, так і негативний. Деякі ключові ефекти включають:

- кредитна експансія – спостерігається збільшення кількості кредитів, доступних в економіці. Коли банки позичають гроші, вони, по суті, створюють нові гроші у формі кредиту, що може стимулювати економічне зростання. Позичальники можуть використовувати цей кредит для інвестування в бізнес, придбання товарів і послуг або задоволення інших фінансових потреб, що призводить до збільшення попиту і виробництва;

- формування капіталу – кредити відіграють життєво важливу роль у формуванні капіталу, дозволяючи підприємствам і приватним особам інвестувати у виробничі активи, такі як машини, обладнання та інфраструктуру. Ці інвестиції можуть призвести до збільшення виробничих потужностей, інновацій та загального економічного зростання [34, с.22];

- вирівнювання споживання – кредити дозволяють людям брати позики під заставу своїх майбутніх доходів для задоволення поточних потреб чи бажань, таких як купівля будинку чи автомобіля або оплата освіти. Таке вирівнювання споживання може призвести до більш стабільного та

послідовного попиту на товари та послуги, підтримуючи економічне зростання;

- перенесення процентних ставок – кредити відіграють ключову роль у передачі змін процентних ставок центрального банку в економіку в цілому. Коли центральні банки змінюють процентні ставки, вони впливають на вартість запозичень і дохідність заощаджень. Це, в свою чергу, впливає на споживчі витрати, інвестиції бізнесу та загальну економічну активність;

- бізнес-цикли – доступність та вартість кредитів може впливати на бізнес-цикли - коливання економічної активності, що характеризуються періодами зростання та спаду. Коли кредити легко отримати, а відсоткові ставки низькі, підприємства та споживачі можуть брати більше боргів, що потенційно може призвести до надмірного інвестування та перегріву економіки. І навпаки, жорсткі умови кредитування та високі відсоткові ставки можуть спричинити скорочення інвестицій та витрат, що потенційно може призвести до уповільнення темпів зростання або рецесії [3, с.40];

- фінансова стабільність – здоров'я кредитного ринку тісно пов'язане з фінансовою стабільністю. Добре функціонуючий кредитний ринок з виваженою практикою кредитування може сприяти стабільності фінансової системи. Однак надмірні запозичення, спекулятивне кредитування або високий рівень непрацюючих кредитів можуть створювати вразливості та ризики для фінансової стабільності. В екстремальних випадках криза на кредитному ринку, як, наприклад, криза субстандартного іпотечного кредитування в США, може призвести до ширшої фінансової кризи з тяжкими наслідками для економіки;

- розподіл доходів – кредити також можуть впливати на розподіл доходів в економіці. Доступ до кредитів може допомогти малозабезпеченим громадянам та підприємствам отримати необхідні ресурси для покращення своїх економічних перспектив, що потенційно може зменшити нерівність у доходах. Однак, якщо доступ до кредитів зосереджений серед заможних або

тих, хто має хороші зв'язки, це може поглибити нерівність у доходах і сприяти соціальним заворушенням.

- міжнародна торгівля та інвестиції – кредити відіграють вирішальну роль у сприянні міжнародній торгівлі та інвестиціям. Бізнес часто покладається на кредити для фінансування імпорту, експорту або прямих іноземних інвестицій, що може сприяти глобальному економічному зростанню та створювати нові ринкові можливості. Однак надмірні запозичення країн чи корпорацій можуть призвести до неприйняттого рівня заборгованості та фінансових криз, що матимуть негативні наслідки для світової економіки.

Таким чином, кредити можуть мати широкий спектр впливу на економіку: від стимулювання зростання та сприяння інвестиціям до впливу на бізнес-цикли та розподіл доходів. Загальний вплив кредитів на економіку залежить від таких факторів, як масштаби запозичень, практика кредитування та ширше макроекономічне середовище.

Підводячи підсумок, зазначимо, що кредити представляють собою зобов'язання банку надати кошти, а позичальника – повернути їх у строк та з відповідною оплатою. Ознаками кредиту є повернення, терміновість, цільовий характер, платність, забезпечення кредиту. Кредити відіграють важливу роль в економіці, сприяючи кредитній експансії, накопиченню капіталу та вирівнюванню споживання. Однак, якщо ними не управляти раціонально, вони також можуть сприяти бізнес-циклам, фінансовій нестабільності та нерівності в доходах.

1.2. Види кредитних операцій банківських установ

Банківські кредитні операції можна класифікувати на різні типи залежно від таких факторів, як мета кредиту, позичальник, тривалість та застава. Нижче наведено кілька найпоширеніших типів банківських кредитних операцій:

- роздрібне кредитування - цей тип кредитування орієнтований на індивідуальних споживачів та домогосподарства. Він включає широкий спектр кредитних продуктів, таких як:

a. Іпотечні кредити – кредити, що надаються для придбання або рефінансування нерухомості, як правило, під заставу самої нерухомості.

b. Персональні кредити – незабезпечені кредити, що надаються на різні цілі, такі як консолідація боргу, фінансування відпустки або покриття непередбачуваних витрат.

c. Автокредити – кредити, надані на придбання транспортних засобів, як правило, під заставу самого транспортного засобу.

d. Кредити за кредитними картками – поновлювані кредитні лінії, що надаються за допомогою кредитних карток, які дозволяють споживачам здійснювати покупки та погашати залишок заборгованості з плином часу[36, с.55].

- стандартизоване бізнес-кредитування – цей вид кредитування орієнтований на підприємства та корпорації. Він включає різні кредитні продукти, такі як

a. Кредити на поповнення оборотного капіталу – короткострокові кредити, що надаються для покриття поточних операційних витрат компанії.

b. Строкові кредити – середньо- та довгострокові кредити, що надаються на конкретні бізнес-цілі, такі як придбання обладнання або розширення виробничих потужностей.

c. Кредитні лінії – поновлювані кредитні лінії, які дозволяють підприємствам отримувати кошти в межах задалегідь визначеного ліміту для задоволення короткострокових потреб у грошових коштах.

d. Кредити під заставу активів – кредити, забезпечені активами позичальника, такими як дебіторська заборгованість або товарні запаси.

- кредитування комерційної нерухомості (девелоперів) – кредити, що надаються на придбання, розвиток або рефінансування комерційної

нерухомості, наприклад, офісних будівель, торгових центрів, промислових об'єктів та багатоквартирних житлових комплексів. Ці кредити, як правило, забезпечуються самою нерухомістю і можуть бути структуровані наступним чином:

а. Кредити на будівництво – короткострокове фінансування, що використовується для покриття витрат на будівництво або розвиток комерційної нерухомості.

б. Проміжні кредити – короткострокові кредити, що використовуються для покриття розриву між купівлею нової нерухомості та продажем існуючої або для забезпечення фінансування довгострокової іпотеки.

с. Постійні кредити – довгострокові іпотечні кредити, що використовуються для фінансування придбання або рефінансування комерційної нерухомості[19, с.178].

- сільськогосподарське кредитування – кредити, що надаються фермерам та агробізнесу на різні цілі, такі як купівля землі, обладнання, худоби чи врожаю, а також фінансування поточної діяльності чи проектів розширення;

- торговельне фінансування – цей вид кредитування сприяє міжнародним торговельним операціям, надаючи фінансування та послуги з мінімізації ризиків імпортерам та експортерам. Найпоширенішими видами продуктів торгового фінансування є акредитиви, експортні кредити та імпортні кредити;

- синдиковані кредити – великі кредити, що надаються групою банків або фінансових установ, відомих як синдикат, одному позичальнику. Синдиковані кредити зазвичай використовуються для фінансування масштабних проектів, придбань або інших значних фінансових потреб, які можуть бути занадто великими для одного кредитора;

- проектне фінансування – довгострокові кредити, що надаються для фінансування великомасштабних інфраструктурних або промислових проектів, таких як електростанції, транспортні мережі або видобуток корисних

копалин. Кредитори оцінюють грошові потоки проекту та потенціал отримання доходів для визначення кредитоспроможності, а кредити, як правило, забезпечуються активами та доходами проекту. Проектне фінансування часто передбачає залучення консорціуму кредиторів і може бути структуроване наступним чином:

а. Першочерговий борг – найпріоритетніший борг у структурі капіталу, який погашається перед будь-якими іншими борговими або акціонерними вимогами.

б. Мезонінний борг – гібрид боргового та акціонерного фінансування, який знаходиться між пріоритетним боргом та акціонерним капіталом у структурі капіталу. Мезонінний борг несе більший ризик, ніж пріоритетний борг, але пропонує вищу потенційну прибутковість.

с. Акціонерне фінансування – інвестори надають капітал в обмін на частку власності в проекті, що дає їм право на частку прибутку проекту.

- мікрофінансування – невеликі позики, що надаються особам або групам осіб з низьким рівнем доходу, які не мають доступу до традиційних фінансових послуг. Мікрофінансування має на меті сприяти економічному розвитку та зменшенню бідності шляхом надання фінансових ресурсів для започаткування або розширення малого бізнесу, покращення житлових умов або задоволення інших нагальних потреб. Мікрофінансові установи можуть включати банки, неприбуткові організації та спеціалізовані мікрофінансові кредитори.

Існують і інші класифікації типів банківського кредитування (Рис. 1.2).

Онкольний кредит – кредит, що погашається за першою вимогою банку.

Сезонний кредит – це короткостроковий кредит, що надається підприємствам, які мають сезонні потреби в обігових коштах.

Конткорентний кредит означає форму короткострокового кредитування, що дозволяє позичальникам отримувати кошти в межах певного кредитного ліміту для покриття поточних витрат або сезонних потреб.

Револьверний кредит представляє собою тип кредитної лінії, що дозволяє позичальникам отримувати, погашати та знову отримувати кошти протягом певного строку, зазвичай для фінансування обігових коштів.

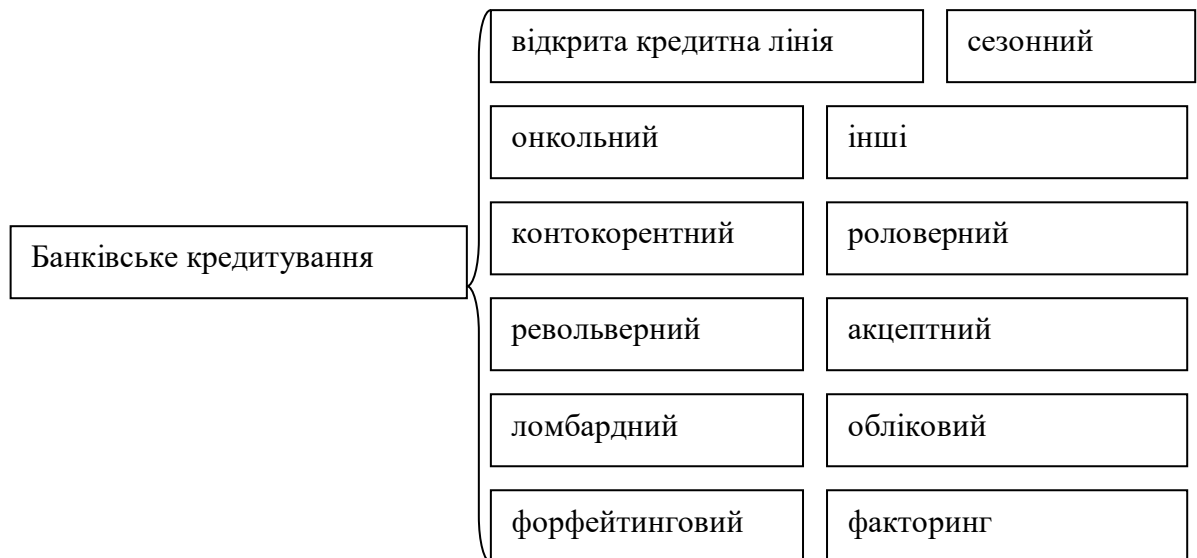

Рис. 1.2 Класифікація основних видів банківського кредитування

Ломбардний кредит – це вид позики, яка надається під заставу цінних паперів, золота або інших цінностей. Ломбардні кредити зазвичай мають нижчу процентну ставку, оскільки є забезпеченими.

Форфейтинговий кредит представляє собою вид торгового фінансування, в якому експортер реалізує свої товари з відстрочкою платежу і одночасно продає свої права на майбутні платежі (векселі) форфейтинговій компанії зі знижкою. Форфейтингова компанія передає кошти експортеру негайно, а покупець зобов'язується сплатити форфейтинговій компанії в майбутньому [1]. Тобто такий тип кредитування позитивно впливає на зовнішньоекономічну діяльність компаній.

Акцептний кредит означає вид кредитування, який забезпечується акцептом векселя позичальником, що приймає на себе зобов'язання сплатити визначену суму грошей відповідно до умов векселя. Акцептний кредит використовується для торгового фінансування та міжнародної торгівлі.

Обліковий кредит означає вид короткострокового фінансування, який надається під забезпечення майбутніх грошових надходжень або активів позичальника, таких як операції з продажу товарів або послуг.

Роловерний кредит – це кредит, який передбачає можливість перефінансування та продовження строку кредиту в момент настання певних умов, зазвичай після закінчення початкового строку.

Факторинг означає такий тип фінансування, в якому підприємство продає свою дебіторську заборгованість (наприклад, рахунки-фактури) третій стороні (фактору) за знижкою. Фактор надає підприємству негайне фінансування, що забезпечує покращений грошовий потік, а підприємство перекладає ризик стягнення заборгованості на фактора. У цьому кредит є подібним на форфейтинговий, проте у другому випадку мова йде саме про зовнішньоекономічну діяльність.

Таким чином, проаналізувавши теоретичні аспекти кредитування, можна зробити наступні висновки:

- кредити є життєво важливим інструментом в економіці, що уможливорює кредитну експансію, підтримує інвестиції та сприяє стабільності в моделях споживання. Їхній вплив на економіку, як позитивний, так і негативний, залежить від таких факторів, як практика кредитування, поведінка позичальників та макроекономічні умови. Розуміння таких характеристик кредитів, як терміновість, повернення, забезпеченість, платність та цільовий характер, допомагає позичальникам приймати обґрунтовані рішення. Ретельне управління кредитами має вирішальне значення для сприяння сталому економічному зростанню, фінансовій стабільності та справедливому розподілу доходів;

- банківські кредитні операції охоплюють широкий спектр кредитних продуктів і послуг, призначених для задоволення різноманітних потреб фізичних, юридичних та інших осіб. Від роздрібного кредитування споживачів до більш спеціалізованих форм кредитування, таких як торгове та проектне фінансування, ці операції забезпечують життєво важливі фінансові ресурси

для економічного зростання та розвитку. З розвитком фінансових ринків продовжують з'являтися інноваційні кредитні рішення, такі як пірингове кредитування та мікрофінансування, що розширюють доступ до кредитів та сприяють фінансовій інклюзії.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ДИНАМІКИ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Аналіз фінансово-господарської діяльності АТ КБ «Приватбанк»

ПриватБанк, заснований у 1992 році, є найбільшим комерційним банком в Україні, що пропонує широкий спектр фінансових послуг приватним та корпоративним клієнтам. Він був націоналізований у 2016 році через його значну роль у фінансовій стабільності країни та з метою подолання дефіциту капіталу. Сьогодні ПриватБанк продовжує відігравати життєво важливу роль у банківському секторі України, надаючи основні послуги, такі як кредити, депозити та цифрові банківські рішення.

У таблиці 2.1 показано динаміку різних елементів активів АТ КБ "ПриватБанк" з 2020 по 2022 рік, у мільярдах гривень. Вона підкреслює послідовне зростання загальних активів з 566,2 млрд грн у 2020 році до 737,4 млрд грн у 2022 році. Помітне збільшення спостерігається в таких категоріях, як грошові кошти та їх еквіваленти, кошти в інших банках та цінні папери, що оцінюються за амортизованою вартістю, тоді як загальний обсяг резервів за цей період дещо збільшився. Крім того, інвестиції банку в державні облигації стабільно зростали з 195,3 млрд грн у 2020 році до 235,9 млрд грн у 2022 році.

Найбільшу частку активів банку у 2022 році складають цінні папери за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, на які припадає близько 19,5% від загального обсягу активів. Це вказує на те, що основним джерелом прибутку банку, ймовірно, будуть інвестиції в цінні папери, особливо ті, які утримуються з метою довгострокового інвестування, а не для короткострокової торгової діяльності.

Іншим значним джерелом прибутку банку є кредити, надані клієнтам, які складають близько 9,7% від загальних активів. Це свідчить про те, що банк

отримує значну частину своїх доходів від процентних доходів, отриманих від кредитування фізичних та юридичних осіб.

Таблиця 2.1

Динаміка елементів активів АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2022 рр., млрд грн.

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення (+; -)		Відносне відхилення (%)		
				2021 от 2020	2022 от 2021	2021 от 2020	2022 от 2021	2022 от 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Грошові кошти	27,0	28,1	40,6	1,1	12,4	4,03	44,28	50,08
Фінансові активи, що оцінюються через результат	100,7	93,1	95,7	-7,7	2,6	-7,60	2,81	-5,00
Кошти в інших банках	23,7	25,8	60,2	2,2	34,4	9,24	133,11	154,65
Кредити клієнтів	56,8	70,2	71,4	13,4	1,2	23,57	1,74	25,72
Цінні папери, які оцінюються через інший сукупний дохід	119,2	129,1	143,9	9,9	14,8	8,29	11,50	20,74
Цінні папери, які оцінюються за амортизованою собівартістю	27,4	26,3	100,2	-1,1	73,9	-4,00	280,87	265,61
Інші фінансові активи	12,3	13,4	14,1	1,1	0,7	8,92	4,98	14,34
Чисті активи	386,9	407,3	549,7	20,3	142,5	5,25	34,99	42,07
Усього резервів	-179,2	-175,6	-187,7	3,6	-12,1	-2,03	6,88	4,71
Загальні активи, усього	566,2	582,9	737,4	16,7	154,6	2,94	26,52	30,24
Довідково: ОВДП	195,3	206,2	235,9	10,9	29,7	5,59	14,38	20,78

Джерело: складено автором на основі [15]

Статутний капітал залишається незмінним на рівні 206,1 млрд грн протягом усього періоду, що свідчить про відсутність змін у структурі власності банку або вливань капіталу. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) дещо покращився з -171,7 млрд грн у 2020 році до -156,7 млрд грн у 2022 році, що свідчить про те, що банк досягнув прогресу у зменшенні своїх збитків. Загальний власний капітал збільшився з 52,8 млрд грн у 2020 році до 66,6 млрд грн у 2021 році, але знизився до 57,8 млрд грн у 2022 році. Це зумовлено складністю управління банком в умовах війни.

Коливання власного капіталу може викликати занепокоєння клієнтів та акціонерів щодо стабільності та фінансових результатів банку. Зменшення резервів переоцінки та незначне покращення нерозподіленого прибутку свідчить про те, що фінансові результати банку можуть бути непослідовними або залежати від зовнішніх факторів. Клієнти та акціонери можуть бути обережними через ці коливання, оскільки вони можуть вказувати на потенційні ризики або невизначеність, пов'язані з діяльністю банку та його менеджментом.

Однак важливо зазначити, що збільшення резервного та інших фондів банку свідчить про покращення фінансових резервів банку, що може забезпечити певний рівень впевненості для клієнтів та акціонерів. Таке покращення може свідчити про те, що банк активно працює над зміцненням свого фінансового стану та зменшенням потенційних ризиків.

Таблиця 2.2

Динаміка елементів власного капіталу АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2022 рр., млрд грн.

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення (+; -)		Відносне відхилення (%)		
				2021 от 2020	2022 от 2021	2021 от 2020	2022 от 2021	2022 от 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Статутний капітал	206,1	206,1	206,1	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00
Резервні та інші фонди банку	8,5	9,7	11,4	1,2	1,8	14,33	18,07	34,99
Резерви переоцінки	9,9	8,1	-3,0	-1,8	-11,1	-18,56	-137,04	-130,16
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-171,7	-157,2	-156,7	14,4	0,6	-8,40	-0,35	-8,72
Усього власного капіталу	52,8	66,6	57,8	13,8	-8,8	26,11	-13,17	9,50

Джерело: складено автором на основі [15]

Що ж до зобов'язань, то, кошти клієнтів значно зросли за три роки - з 309,5 млрд грн у 2020 році до 464,9 млрд грн у 2022 році. Таке зростання

свідчить про те, що банк залучив більше депозитів від своїх клієнтів, як фізичних, так і юридичних осіб. Збільшення депозитів може бути ознакою довіри клієнтів та впевненості у стабільності та ефективності роботи банку (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка елементів зобов'язань АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2022 рр., млрд грн.

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення (+; -)		Відносне відхилення (%)		
				2021 от 2020	2022 от 2021	2021 от 2020	2022 от 2021	2022 от 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Кошти клієнтів	309,5	321,7	464,9	12,2	143,2	3,93	44,50	50,18
у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	84,2	95,1	130,3	10,9	35,2	12,88	37,06	54,72
у тому числі кошти на вимогу	69,3	82,6	116,1	13,3	33,5	19,11	40,61	67,48
у тому числі кошти фізичних осіб	225,0	226,4	333,9	1,3	107,6	0,59	47,52	48,39
у тому числі кошти на вимогу	122,5	136,6	243,4	14,1	106,8	11,54	78,20	98,76
Інші фінансові зобов'язання	8,6	10,6	13,2	2,0	2,6	23,58	24,53	53,90
Усього зобов'язань	334,1	340,6	491,9	6,5	151,3	1,95	44,40	47,22

Джерело: складено автором на основі [15]

Зростання коштів суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ з 84,2 млрд грн у 2020 році до 130,3 млрд грн у 2022 році свідчить про те, що ПриватБанк розширив свої послуги для обслуговування корпоративних клієнтів та небанківських фінансових установ. Така диверсифікація клієнтської бази може бути позитивним знаком для банку, оскільки може призвести до більш стабільних доходів та кращого управління ризиками.

Нарешті, інші фінансові зобов'язання також зросли, хоча й повільнішими темпами, з 8,6 млрд грн у 2020 році до 13,2 млрд грн у 2022 році. Таке зростання інших фінансових зобов'язань свідчить про те, що банк взяв на себе додаткові фінансові зобов'язання або зобов'язання протягом цього періоду. Це може бути результатом зусиль банку з розширення або стратегічних ініціатив, спрямованих на посилення його ринкових позицій.

Вагомий вплив на становище банку має фінансовий результат (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка фінансових результатів АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2022 рр., млрд грн.

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення (+; -)		Відносне відхилення (%)		
				2021 от 2020	2022 от 2021	2021 от 2020	2022 от 2021	2022 от 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Процентні доходи	33,6	35,9	43,7	2,3	7,8	6,82	21,84	30,16
Процентні витрати	12,0	6,5	3,8	-5,4	-2,8	-45,35	-42,35	-68,50
Комісійні доходи	27,6	35,1	32,9	7,4	-2,1	26,79	-6,03	19,15
Комісійні витрати	8,9	11,8	12,5	3,0	0,7	33,21	5,62	40,69
Торговий результат	11,7	-3,4	9,5	-15,1	12,9	-128,99	-380,34	-18,74
Інші операційні доходи	1,1	1,4	2,8	0,3	1,4	28,49	101,38	158,76
Всього доходів	53,5	50,9	73,2	-2,5	22,3	-4,72	43,77	36,98
Відрахування до резервів	10,6	-5,7	16,3	-16,3	22,0	-153,92	-385,43	53,91
Адміністративні та інші операційні витрати	18,6	21,6	22,2	3,0	0,7	15,98	3,06	19,54
Всього витрат	29,2	15,9	38,5	-13,3	22,6	-45,59	142,57	31,99
Прибуток/(збиток) після оподаткування	24,3	35,1	30,3	10,7	-4,8	44,23	-13,69	24,48

Джерело: складено автором на основі [15]

Процентний дохід послідовно зростає протягом трьох років - з 33,6 млрд грн у 2020 році до 43,7 млрд грн у 2022 році. Таке зростання свідчить про те, що банк успішно розширює свою кредитну діяльність, отримуючи вищі доходи від процентами за кредитами, наданими клієнтам. Процентні витрати

значно зменшилися, з 12 млрд грн у 2020 році до 3,8 млрд грн у 2022 році. Це свідчить про те, що банк ефективно управляє вартістю своїх коштів, залучаючи дешевші депозити або зменшуючи залежність від дорожчих запозичень.

Комісійні доходи збільшилися з 27,6 млрд грн у 2020 році до 35,1 млрд грн у 2021 році, але дещо знизилися до 32,9 млрд грн у 2022 році. Це свідчить про те, що непроцентні джерела доходу банку, такі як доходи від послуг та комісій, загалом працювали добре, хоча й зазнали незначного зниження у 2022 році.

Адміністративні та інші операційні витрати стабільно зростали з 18,6 млрд грн у 2020 році до 22,2 млрд грн у 2022 році, що свідчить про зростання операційних витрат банку за цей період.

Прибуток після оподаткування коливався протягом трьох років. Він становив 24,3 млрд грн у 2020 році, 35,1 млрд грн у 2021 році та 30,3 млрд грн у 2022 році. Незважаючи на ці коливання, банк зберігав прибутковість протягом цього періоду, що вказує на здатність функціонувати навіть у складних умовах.

Важливою групою індикаторів є показники ризику (табл. 2.5). Адекватність регулятивного капіталу Н2 зазнавала коливань протягом трьох років. Хоча індикатор знизився з 27,08% у 2020 році до 17,87% у 2021 році, він відновився до 23,02% у 2022 році. Норматив Н2 значно перевищує необхідний мінімум у 10%, що свідчить про те, що банк зберігає потужний запас капіталу для покриття потенційних збитків та забезпечення фінансової стабільності.

Те ж стосується і адекватності основного капіталу Н3, який також демонстрував коливання, знизившись з 13,55% у 2020 році до 8,94% у 2021 році та збільшившись до 11,51% у 2022 році. Норматив Н3 залишається вищим за необхідний мінімум 7%, що свідчить про те, що банк має достатній рівень основного капіталу для підтримки своєї діяльності та протистояння фінансовим потрясінням.

Норматив кредитного ризику на одного клієнта Н7, який вказує власне на ризикованість кредитних операцій банку, послідовно знижувався з 10,07% у 2020 році до 6,37% у 2022 році. Ця тенденція до зниження вказує на те, що банк успішно управляє кредитним ризиком у своєму кредитному портфелі та знижує його, що є позитивним сигналом для якості активів та практики управління ризиками банку. Норматив Н7 залишається значно нижчим за нормативне значення 25%, що свідчить про консервативний підхід банку до управління кредитним ризиком.

Таблиця 2.5

Динаміка показників ризику АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2022 рр., млрд грн.

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення (+; -)		
				2021 от 2020	2022 от 2021	2022 от 2020
1	2	3	4	5	6	7
Адекватність регулятивного капіталу Н2 (норматив >10%)	27,08	17,87	23,02	-9,21	5,15	-4,06
Достатність основного капіталу Н3 (норматив >7%)	13,55	8,94	11,51	-4,61	2,57	-2,04
Кредитний ризик на одного клієнта Н7 (норматив <25%)	10,07	8,25	6,37	-1,82	-1,88	-3,7

Джерело: складено автором на основі [33]

Підводячи підсумок, зазначимо, що АТ КБ «ПриватБанк» продемонстрував загалом позитивні результати діяльності – загальний дохід зріс з 53,5 млрд грн у 2020 році до 73,2 млрд грн у 2022 році, зберігаючи прибутковість, незважаючи на коливання. Показники ризиків банку свідчать, що він підтримує адекватні рівні регулятивного капіталу (Н2 на рівні 23,02% у 2022 році) та адекватності основного капіталу (Н3 на рівні 11,51% у 2022 році), забезпечуючи фінансову стабільність та стійкість. Крім того, кредитний ризик на одного клієнта (Н7) послідовно знижувався з 10,07% у 2020 році до 6,37% у 2022 році, що свідчить про ефективні практики управління ризиками та високу якість активів.

2.2. Оцінка динаміки та структури кредитних операцій АТ КБ «Приватбанк»

Визначивши загальне економічне положення банку, слід звернути увагу власне на динаміку та структуру кредитних операцій. У період з 2020 по 2022 рік спостерігалось значне зростання у секторі корпоративного кредитування. Сума кредитів зросла з 14,5 млрд грн у 2020 році до 28,2 млрд грн у 2022 році, що свідчить про позитивну тенденцію в цьому секторі. Це може свідчити про те, що ПриватБанк розширює свої пропозиції корпоративних кредитів і досягає успіху в цьому сегменті (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Динаміка кредитів АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2022 рр., млрд грн.

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення (+; -)		Відносне відхилення (%)		
				2021 от 2020	2022 от 2021	2021 от 2020	2022 от 2021	2022 от 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Корпоративна	14,5	18,5	28,2	4,0	9,7	27,83	52,09	94,42
Резерви під знецінення кредитів та заборгованості юридичних осіб	-164,9	-164,2	-170,5	0,7	-6,3	-0,40	3,85	3,44
Роздрібна	42,3	51,7	43,2	9,4	-8,4	22,11	-16,33	2,17
Резерви під знецінення кредитів та заборгованості фізичних осіб	-12,9	-10,2	-12,0	2,8	-1,8	-21,26	17,22	-7,70
Кредити та заборгованість клієнтів	56,8	70,2	71,4	13,4	1,2	23,57	1,74	25,72

Джерело: складено автором на основі [15]

Однак резерви під знецінення кредитів та авансів юридичним особам збільшилися з 164,9 млрд грн у 2020 році до 170,5 млрд грн у 2022 році. Це свідчить про високий рівень ризику, пов'язаного з корпоративними кредитами, і банк збільшив резерви для компенсації потенційних збитків.

У секторі роздрібного кредитування спостерігалось зростання з 42,3 млрд грн у 2020 році до 51,7 млрд грн у 2021 році, але потім скоротилося до 43,2 млрд грн у 2022 році. Причини такого зниження пов'язані зі змінами в кредитній стратегії банку, економічними умовами, посиленням конкуренції на ринку роздрібного кредитування, а головне – із підвищенням рівня ризику при здійсненні кредитної діяльності банком.

Резерви під знецінення кредитів та авансів фізичним особам також були від'ємними, але показали незначне покращення у 2021 році до 10,2 млрд грн порівняно з 12,9 млрд грн у 2020 році. Однак у 2022 році цей показник збільшився до 12,0 млрд грн, що свідчить про потенційне зростання ризиків, пов'язаних із роздрібними кредитами.

Нарешті, загальний обсяг кредитів та авансів клієнтам демонстрував стабільне зростання протягом трьох років, збільшившись з 56,8 млрд грн у 2020 році до 71,4 млрд грн у 2022 році. Це свідчить про те, що, незважаючи на ризику, пов'язані як з корпоративними, так і з роздрібними кредитами, кредитний портфель ПриватБанку продовжує зростати. У 2020 році більшу частину кредитного портфеля ПриватБанку становили роздрібні кредити - 74,47% від загального обсягу, тоді як корпоративні кредити становили 25,53%. Це свідчить про те, що в цей період банк мав сильний фокус на роздрібному кредитуванні.

Однак з 2020 по 2022 рік у структурі кредитного портфеля ПриватБанку відбулися помітні зміни. Частка корпоративних кредитів зросла з 25,53% у 2020 році до 39,48% у 2022 році, що свідчить про значне зміщення акцентів у кредитній діяльності. ПриватБанк стратегічно переорієнтувався на корпоративне кредитування через більш сприятливі ринкові умови або зміну апетиту банку до ризику.

Водночас частка роздрібних кредитів у портфелі зменшилася з 74,47% у 2020 році до 60,52% у 2022 році. Перш за все, складно знайти надійних роздрібних клієнтів в умовах війни. Крім цього банк намагається диверсифікувати свій кредитний портфель, щоб зменшити ризики. На роздрібні кредити можуть вплинути подальша зміна економічних умов та посилення конкуренції на ринку роздрібною кредитування.

Крім того, не виключено, що банк скоригував свою стратегію кредитування відповідно до мінливих вимог ринку та потреб клієнтів. Оскільки бізнес розширюється і потребує більше фінансування, банк міг змістити фокус своєї діяльності, щоб краще обслуговувати цих клієнтів і захопити більшу частку ринку корпоративного кредитування (Рис. 2.1).

Рис. 2.1 Структурні зрушення при формуванні кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2022 рр., %

Джерело: складено автором на основі [15]

У 2020 році частка кредитів клієнтам у балансі ПриватБанку становила 10,03%. У 2021 році цей процент збільшився до 12,04%, що свідчить про те, що банк розширив свою кредитну діяльність у цей період. Зростання частки кредитів клієнтам у балансі можна пояснити відсутністю інших привабливих активів на розміщення надмірно великого обсягу залученого капіталу.

Однак дані вказують на зменшення частки кредитів клієнтам у 2022 році до 9,68%. Це свідчить про те, що кредитна діяльність банку скоротилася

порівняно з іншими видами фінансової діяльності. Причини такого скорочення є багатогранними, наприклад, перерозподіл ресурсів на інші фінансові операції та зміна апетиту до ризику, що призвело до більш консервативного підходу до кредитування (Рис. 2.2).

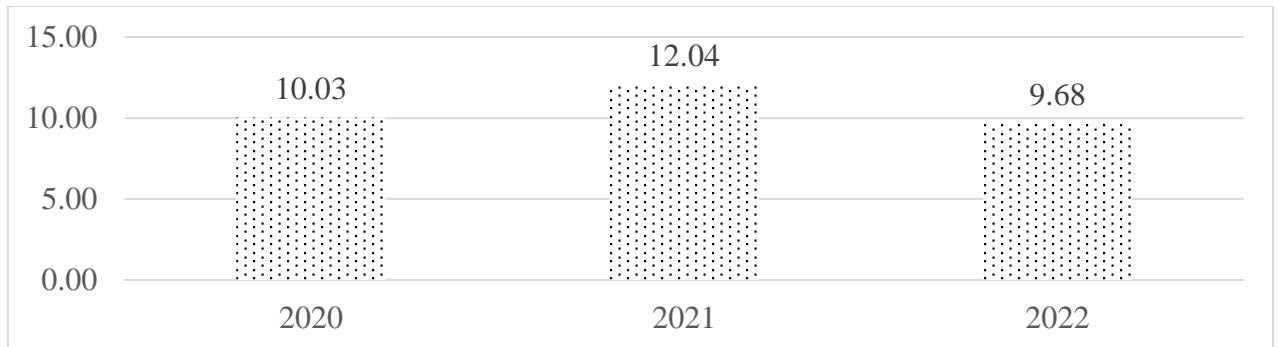

Рис. 2.2 Частка кредитів в балансі АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2022 рр., %

Джерело: складено автором на основі [15]

Також на зменшення частки кредитів клієнтам у 2022 році вплинули економічні умови. Банк скоригував свою кредитну стратегію, щоб зменшити ризики та забезпечити стабільність свого балансу у світлі поточних зовнішніх факторів. Крім того, ПриватБанк міг зіткнутися зі зниженням попиту на кредити з боку клієнтів, що також могло вплинути на зменшення частки кредитів на його балансі. Це зумовлено різким збільшенням вартості кредитів у економіці загалом.

Слід також звернути увагу на ефективність окремих операцій кредитування. Протягом трьох років корпоративні та роздрібні кредити стабільно пропонували вищу дохідність, ніж державний борг. У 2020 році дохідність корпоративних кредитів становила 14,68%, що перевищувало дохідність державного боргу на рівні 11,67%. Аналогічно, у 2021 році дохідність корпоративних кредитів знизилася до 13,07%, але все ще залишалася вищою за дохідність державного боргу в 11,90%. У 2022 році дохідність корпоративних кредитів зросла до 13,84%, тоді як дохідність державного боргу зазнала значного стрибка до 19,25%.

Роздрібні кредити протягом усього періоду демонстрували ще вищу дохідність порівняно з корпоративними кредитами та державним боргом. У

2020 році дохідність роздрібного кредитування становила 42,92%, яка знизилася до 35,16% у 2021 році та дещо зросла до 36,45% у 2022 році. Незважаючи на ці коливання, роздрібне кредитування стабільно випереджало за дохідністю як корпоративне кредитування, так і державний борг (Рисунок 2.3).

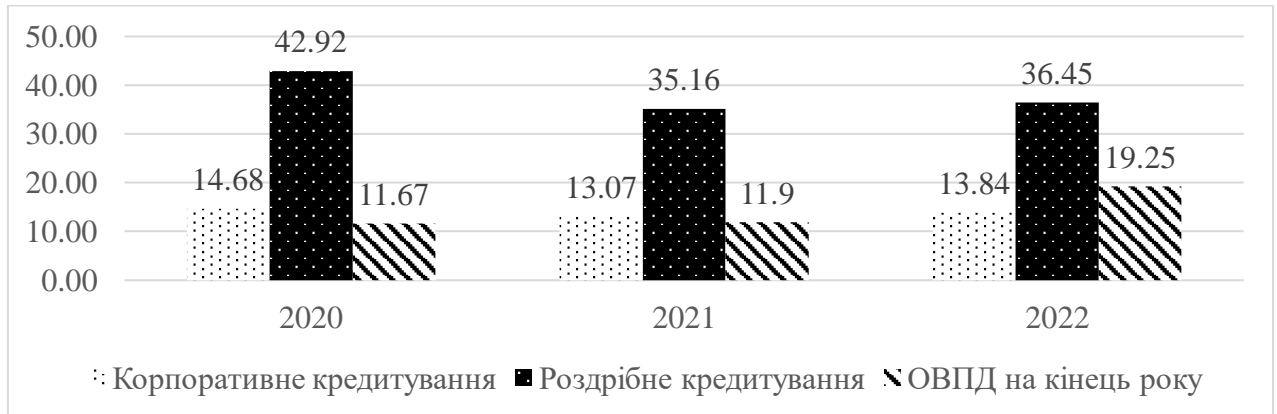

Рис. 2.3 Дохідність кредитування у порівнянні з ОВПД для АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2022 рр., %

Джерело: складено автором на основі [15;26]

Виходячи з наведених даних, кредитні операції, як корпоративні, так і роздрібні, в цілому були більш прибутковими для ПриватБанку порівняно з купівлею державного боргу в період з 2020 по 2021 рік. Однак у 2022 році дохідність за державним боргом суттєво зросла до 19,25%, перевищивши дохідність за корпоративним кредитуванням (13,84%), але все ще залишаючись нижчою за дохідність за роздрібним кредитуванням (36,45%). Таким чином, роздрібне кредитування продовжувало залишатися більш прибутковою операцією порівняно з купівлею державного боргу, тоді як корпоративне кредитування стало менш прибутковим порівняно з ним.

Важливо зазначити, що вища дохідність, як правило, пов'язана з вищими ризиками. Таким чином, хоча кредитні операції в цілому були більш прибутковими для ПриватБанку, вони також пов'язані з вищими ризиками порівняно з інвестиціями в державний борг. Банку необхідно ретельно збалансувати свій портфель, враховуючи як прибутковість, так і пов'язані з нею ризики варіантів інвестування.

Також про ефективність поточної бізнес-моделі, у тому числі з урахуванням кредитів, говорять індикатори рентабельності. У 2020 році рентабельність активів ПриватБанку становила 4,29%, а рентабельність капіталу - 46,01%. У 2021 році ROA зросла до 6,01%, що свідчить про покращення здатності банку генерувати прибуток зі своїх активів. Аналогічно, показник ROE також зріс у 2021 році до 52,62%, що свідчить про те, що банк став більш ефективним у генеруванні прибутку для своїх акціонерів.

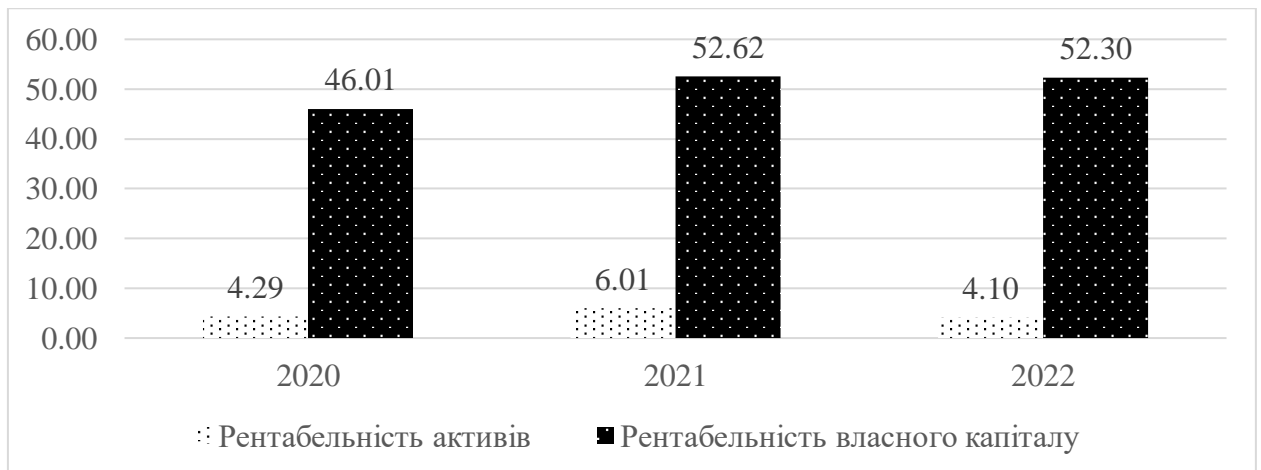

Рис. 2.4 Динаміка рентабельності АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2022 рр., %

Джерело: складено автором на основі [15]

Однак у 2022 році показник ROA знизився до 4,10%, що є меншим порівняно з попереднім роком, але все ще децю вищим за показник 2020 року. Це свідчить про те, що прибутковість активів банку могла зазнати певних коливань, можливо, через мінливі ринкові умови або зміни в діяльності банку. Незважаючи на це зниження, показник рентабельності активів залишається у відносно здоровому діапазоні для фінансової установи.

Показник ROE у 2022 році становив 52,30%, що децю нижче, ніж у попередньому році, але все одно свідчить про високий рівень прибутковості для акціонерів. Стабільно високий показник ROE свідчить про те, що банк успішно використовує власний капітал для отримання прибутку.

Загалом, бізнес-модель ПриватБанку видається ефективною, про що свідчить здатність банку підтримувати відносно високі показники прибутковості протягом трьох років. Показники ROA та ROE вказують на те,

що банк успішно генерує прибуток від своїх активів та забезпечує привабливі прибутки для своїх акціонерів. Важливо зазначити, що банк повинен продовжувати відстежувати свої фінансові показники та адаптувати бізнес-модель, щоб залишатися конкурентоспроможним і підтримувати прибутковість в умовах постійних змін у фінансовому середовищі.

Підводячи підсумок, зазначимо, що виконана оцінка сучасного стану та динаміки кредитних операцій АТ КБ «Приватбанк»:

- виконано аналіз фінансово-господарської діяльності АТ КБ «Приватбанк». АТ КБ "ПриватБанк" продемонстрував загалом позитивні результати діяльності, адже загальний дохід зріс з 53,5 млрд грн у 2020 році до 73,2 млрд грн у 2022 році, зберігаючи прибутковість, незважаючи на коливання. Показники ризиків банку свідчать, що він підтримує адекватні рівні регулятивного капіталу (Н2 на рівні 23,02% у 2022 році) та адекватності основного капіталу (Н3 на рівні 11,51% у 2022 році), забезпечуючи фінансову стабільність та стійкість. Кредитний ризик на одного клієнта (Н7) послідовно знижувався з 10,07% у 2020 році до 6,37% у 2022 році, що свідчить про ефективні практики управління ризиками та високу якість активів. Крім того, зростання депозитів клієнтів та диверсифікація клієнтської бази свідчать про підвищення довіри до діяльності та стабільності ПриватБанку;

- проведена оцінка динаміки та структури кредитних операцій АТ КБ «Приватбанк». Кредитні операції ПриватБанку загалом були більш прибутковими, ніж інвестиції в державний борг, причому роздрібне кредитування постійно перевершувало за дохідністю як корпоративне кредитування, так і державний борг. Однак банк зазнав певних коливань у структурі кредитного портфеля та коефіцієнтах прибутковості, що вказує на потенційні зміни в його кредитній стратегії та управлінні ризиками. Незважаючи на ці зміни, ПриватБанк зберіг відносно ефективну бізнес-модель, про що свідчить його здатність генерувати прибуток від своїх активів, у тому числі від кредитного портфелю, і забезпечувати привабливу прибутковість для акціонера – держави.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ

3.1. Шляхи оптимізації кредитного процесу в банківських установах України з урахуванням практики зарубіжних країн

Загалом існує велика кількість інновацій, які здатні підвищити ефективність кредитного процесу в банківських установах. У зарубіжній практиці найбільш помітними на поточний момент є наступні:

- розвиваються цифрові кредитні платформи – банки все частіше впроваджують цифрові кредитні платформи, які спрощують процес подання заявок, андеррайтингу та видачі кредитів. Ці платформи використовують API для підключення до різних джерел даних, що робить процес видачі кредитів швидшим та ефективнішим;

- альтернативні моделі кредитного скорингу – банки досліджують альтернативні моделі кредитного скорингу, які використовують нетрадиційні джерела даних (наприклад, активність у соціальних мережах, комунальні платежі та поведінку при здійсненні онлайн-покупок) для оцінки кредитоспроможності позичальника, особливо для тих, хто має обмежену кредитну історію;

- штучний інтелект та машинне навчання – це методи використовуються в різних аспектах банківського кредитування, включаючи кредитний скоринг, виявлення шахрайства та управління ризиками. Ці технології можуть аналізувати величезні обсяги даних для виявлення закономірностей і кореляцій, які можуть бути пропущені традиційними методами;

- пірингове (P2P) кредитування – платформи P2P-кредитування з'єднують позичальників безпосередньо з інвесторами, обминаючи традиційні банки. Це дозволяє надавати потенційно швидші та економічно вигідніші

кредити, а також розширює доступ до кредитів для тих верств населення, які не отримують достатнього рівня обслуговування;

- блокчейн і смарт-контракти – банки вивчають можливості використання таких перспективних технологій для автоматизації та забезпечення різних аспектів процесу кредитування. Це може призвести до підвищення прозорості, зниження рівня шахрайства та пришвидшення часу обробки кредитів.

Штучний інтелект (ШІ) має потенціал для трансформації процесу кредитного скорингу, пропонуючи переваги з точки зору ефективності, точності та справедливості. По-перше, ШІ використовує передові алгоритми машинного навчання для аналізу величезних обсягів даних з різних джерел. Ці алгоритми здатні обробляти структуровані дані, такі як доходи та кредитна історія, а також неструктуровані дані, такі як активність у соціальних мережах та текст із кредитних заявок. Включаючи різні типи даних, системи штучного інтелекту можуть розробляти більш комплексні та детальні оцінки кредитного ризику, ніж традиційні методи. Це дає змогу кредиторам краще ідентифікувати кредитоспроможних позичальників, що потенційно знижує рівень дефолтів і розширює доступ до кредитів для тих верств населення, які не отримують достатнього рівня обслуговування.

По-друге, кредитний скоринг на основі штучного інтелекту може автоматично адаптуватися до змін у даних. Моделі машинного навчання призначені для ітеративного навчання на основі нової інформації, коригуючи свої прогнози та оцінки, коли вони стикаються з новими вхідними даними. Цей динамічний процес навчання дозволяє системам штучного інтелекту постійно оновлювати та вдосконалювати свої моделі кредитного скорингу, забезпечуючи їхню точність та актуальність у фінансовому ландшафті, що постійно змінюється. На противагу цьому, традиційні методи кредитного скорингу, як правило, покладаються на статичні моделі, які можуть не так ефективно адаптуватися до мінливих тенденцій.

По-третє, штучний інтелект може підвищити справедливість і прозорість кредитного скорингу. Традиційні моделі кредитного скорингу іноді критикують за те, що вони увічнюють існуючі упередження і несправедливо ставлять у не вигідне становище певні групи. Системи штучного інтелекту, за умови їх продуманої розробки, можуть допомогти пом'якшити ці занепокоєння шляхом включення обмежень справедливості та алгоритмів, які мінімізують упередженість. Крім того, здатність штучного інтелекту обробляти величезні обсяги даних з різних джерел може призвести до більш інклюзивного процесу оцінки кредитоспроможності, відкриваючи доступ до кредитів для тих, хто раніше міг залишитися поза увагою.

Нарешті, штучний інтелект може підвищити ефективність процесів кредитного скорингу. Автоматизуючи багато аспектів процесу оцінки кредитоспроможності, ШІ може скоротити час і ресурси, необхідні для оцінки ризику позичальника. Таке підвищення ефективності не тільки приносить користь кредиторам, а й спрощує процес кредитування для споживачів, які можуть отримувати швидші рішення та більш персоналізовані кредитні пропозиції.

Суть пропозиції полягає у наступному. Необхідно впровадити штучний інтелект для більш ефективної оцінки кредитоспроможності різних фізичних осіб в Україні, а саме шляхом збору великого обсягу інформації із соціальних мереж, що в подальшому дозволить будувати більш виважені та ефективні системи скорингу. Після цього доцільно звернутися до міжнародних організацій, що дозволить залучити додаткове фінансування, а саме з ціллю підтримки України у складних умовах. В подальшому ресурси слід розподілити серед банків. В кінцевому підсумку фінансові кошти доцільно видавати тим особам, які ще не залучали кредити.

При цьому слід зазначити, що вартість кредитів в Україні є надзвичайно високою. Тому кошти зарубіжних установ необхідно направити на компенсацію частини процентів комерційним банкам. Таким чином, кредит стане значно дешевшим для фізичних осіб, а частина ризиків із втрати коштів

у складній економічній ситуації буде компенсована у вигляді підвищеного проценту міжнародною організацією.

У цьому контексті слід звернути увагу на наявний резерв збільшення кількості громадян, які отримують кредит (Рис. 3.1).

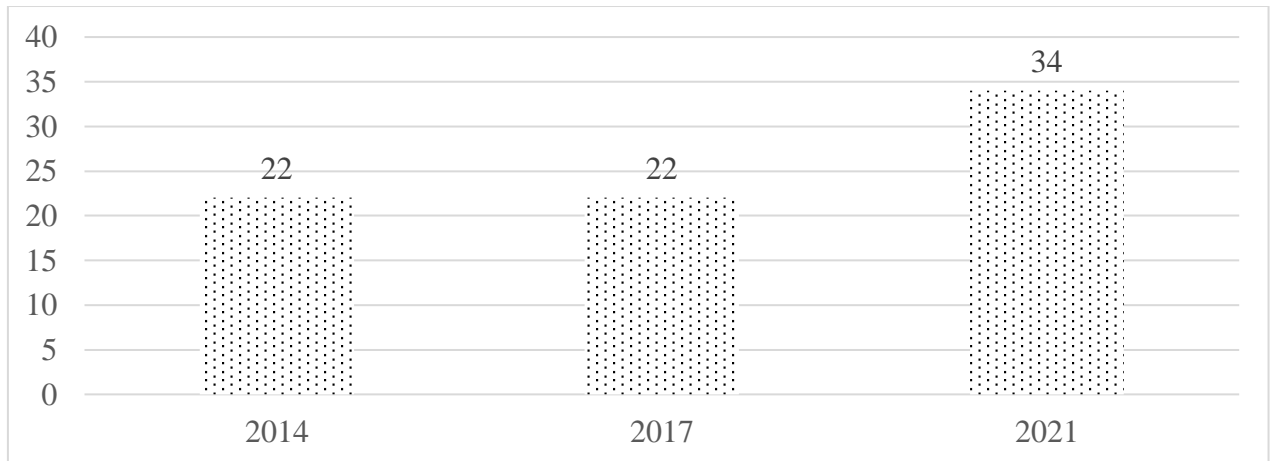

Рис 3.1 Частка громадян (віком більше 15 років), які здійснювали запозичення у комерційних банках в 2014,2017,2021 рр., %

Джерело: складено автором на основі [40]

Світовий економічний форум вказує на те, що згідно з дослідженням Світового банку, збільшення фінансової доступності на 1% може сприяти щорічному зростанню ВВП на душу населення на $\sim 0,03\%$ [39]. При цьому існує надзвичайно суттєвий резерв підвищення показника кредитування в Україні за умови компенсації частини ризиків (тобто покриття частини проценту) за рахунок сторонніх коштів.

Протягом останнього року відбувалися значні процеси приміщення жителів України, у тому числі за кордон. Проте сформувалась позитивна тенденція, а саме збільшення кількості осіб, які повернулися додому. В таких умовах, вважаємо, що інтенсифікація кредитування дозволить відновити будівельну галузь, посилить споживання, що у сукупності забезпечить зростання ділової активності України.

Що ж до оцінки потенційного економічного ефекту від такого заходу, то у цьому контексті побудовано декілька сценаріїв. У короткостроковій перспективі, тобто протягом найближчого року ситуація не зміниться суттєво.

Так якщо підвищити частку громадян, які здійснили запозичення у комерційних банках, на 5 %, то у короткостроковій перспективі відбудеться зростання ВВП на 0,15 % (Рис. 3.2).

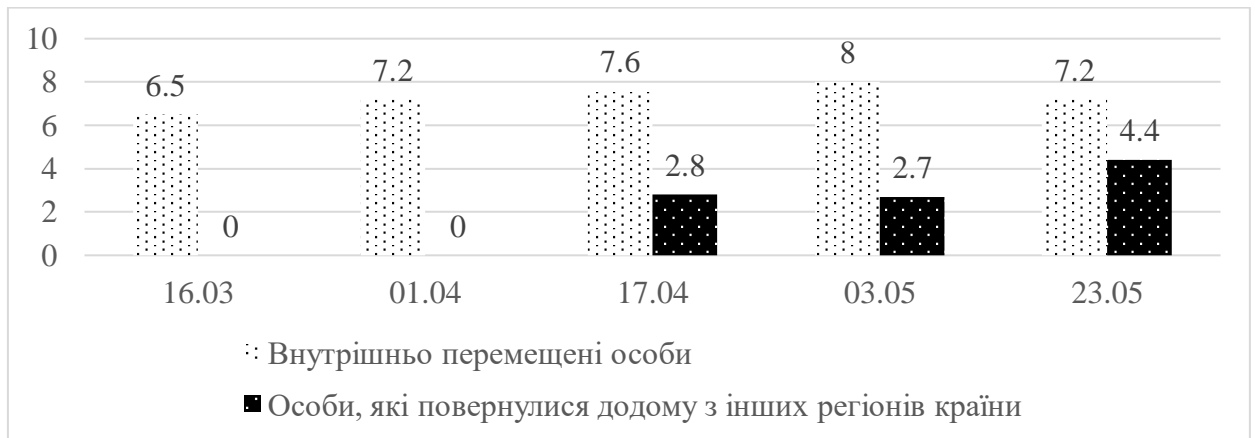

Рис.3.2 Динаміка кількості переміщених осіб в Україні у 2022 році, млн осіб.

Джерело: складено автором на основі [14]

Проте у довгостроковій перспективі такий захід матиме надзвичайно суттєвий вплив, адже навіть у випадку збільшення відповідної частки на 5 % до 2030р. відбудеться збільшення ВВП на додаткові 10,98 %. У випадку ж залучення в якості позичальників додатково 20 % населення у віці старше 15 років довгостроковий ефект до 2030р. становитиме додаткові 50,36 % приросту ВВП (Рис. 3.3).

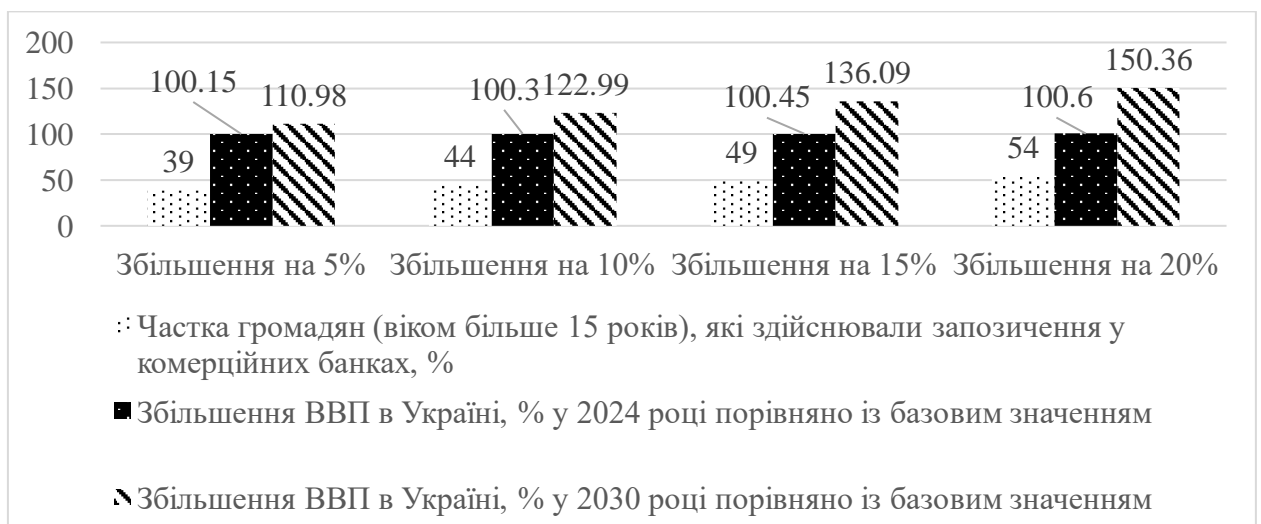

Рис.3.3 Сценарії впливу запропонованого заходу на ВВП України у короткостроковій та середньостроковій перспективі

Джерело: авторський розрахунок

Таким чином, здатність штучного інтелекту обробляти різні джерела даних, адаптуватися до мінливих моделей, покращувати справедливість і підвищувати ефективність має потенціал для революції в процесі кредитного скорингу. Використовуючи ці можливості, штучний інтелект може забезпечити більш точну та всеохоплюючу оцінку ризиків, що в кінцевому підсумку принесе користь як кредиторам, так і позичальникам.

3.2. Перспективи розвитку нових видів кредитних операцій банківських установ

Загалом активно розвиваються різноманітні інноваційні типи кредитування. Враховуючи інтерес громадян до криптоактивів, доцільно запропонувати їти шляхом розвитку криптокредитування.

Криптокредитування традиційними банками може мати значний позитивний вплив на українську економіку кількома способами. Застосовуючи цей інноваційний підхід до фінансування, банки можуть допомогти стабілізувати економіку, розширити доступ до фінансування та сприяти впровадженню нових технологій.

По-перше, криптокредитування може сприяти економічній стабільності, зменшуючи залежність від іноземної валюти. Під час політичних чи економічних потрясінь гривня часто зазнає різкої девальвації. Дозволяючи клієнтам позичати і здійснювати транзакції в криптовалютах, традиційні банки можуть забезпечити більш стабільне зберігання вартості. Це, в свою чергу, може зменшити волатильність в українській економіці та сприяти зростанню.

По-друге, розширення доступу до капіталу має вирішальне значення для процвітання будь-якої економіки. Криптокредитування дозволяє компаніям і приватним особам отримати фінансування з більшою легкістю, ніж традиційні методи кредитування. Це пов'язано з тим, що криптовалюти часто мають

нижчі транзакційні витрати і менше бар'єрів для входу на ринок. Надаючи кредити в криптовалюти, традиційні банки можуть допомогти забезпечити доступ більшої кількості людей до капіталу, що може призвести до створення нових підприємств, робочих місць і загального економічного зростання.

По-третє, сприяння впровадженню нових технологій має важливе значення для того, щоб країна залишалася конкурентоспроможною на світовому ринку. Пропонуючи послуги криптокредитування, традиційні банки можуть сприяти створенню більш інноваційного та технологічного середовища в Україні. Чим більше людей знайомляться з криптовалютами та технологією блокчейн, тим більше це може стимулювати інновації в різних секторах економіки. Таке підвищення обізнаності може призвести до розробки нових продуктів, послуг і галузей, що базуються на цифрових активах і технології блокчейн. Як наслідок, Україна може стати більш привабливою для міжнародних інвесторів і технологічних компаній, залучаючи додаткові інвестиції та ресурси в країну.

Крім того, криптокредитування може допомогти покращити фінансову інклюзію в Україні. Багато фізичних та юридичних осіб у країнах, що розвиваються, можуть не мати доступу до традиційних банківських послуг через відсутність кредитної історії, застави або інших вимог. Криптовалюти можуть допомогти подолати цей розрив, надаючи людям альтернативний спосіб доступу до фінансових послуг. Пропонуючи криптокредитування, традиційні банки можуть охопити ширшу аудиторію і допомогти інтегрувати більше людей у формальну фінансову систему. Таке розширення фінансової інклюзії може призвести до кращого розподілу ресурсів, зменшення нерівності в доходах та вищих темпів економічного зростання.

Нарешті, криптокредитування традиційними банками може сприяти підвищенню ефективності та прозорості фінансових операцій. Технологія блокчейн, яка лежить в основі криптовалют, дозволяє вести безпечний і прозорий облік. Це може допомогти знизити рівень шахрайства, спростити транзакції та мінімізувати потребу в посередниках. Як наслідок, підприємства

та приватні особи можуть заощаджувати час та ресурси при управлінні своїми фінансами, що сприятиме загальному оздоровленню української економіки.

Отже, криптокредитування традиційними банками може допомогти українській економіці різними способами, включаючи стабілізацію економіки, розширення доступу до капіталу, сприяння впровадженню нових технологій, покращення фінансової інклюзії та підвищення ефективності та прозорості транзакцій. Застосовуючи цей інноваційний підхід, Україна може позиціонувати себе як лідера в цифровій економіці та створити більш процвітаюче майбутнє для свого народу.

Криптокредитування традиційними банками в Україні передбачає низку кроків, спрямованих на включення криптовалют у вже існуючі фінансові послуги. Ось можливий алгоритм цього процесу:

- розробка нормативно-правової бази – перш ніж банки зможуть пропонувати послуги криптокредитування, українському уряду та фінансовим регуляторам необхідно створити нормативно-правову базу, яка визначатиме правила та рекомендації щодо роботи з криптовалютами. Це включатиме встановлення належного податкового режиму, ліцензійних вимог та політики захисту прав споживачів;

- налагодження партнерства з постачальниками технологій – традиційним банкам може знадобитися співпраця з постачальниками технологій, такими як експерти з блокчейну та криптовалют, щоб розробити необхідну інфраструктуру для криптокредитування. Таке партнерство дозволить банкам створювати та підтримувати безпечні, надійні та зручні платформи для управління криптовалютними транзакціями;

- створення криптовалютних гаманців – банки повинні будуть розробити криптовалютні гаманці для своїх клієнтів, які дозволять їм зберігати, управляти та здійснювати транзакції з використанням криптовалют. Ці гаманці будуть прив'язані до існуючих банківських рахунків клієнтів і забезпечать безперешкодний спосіб управління як традиційними, так і цифровими активами;

- власне налагодження надання кредитів у криптовалюти – банки створять кредитні продукти, номіновані в криптовалюти. Клієнти зможуть подавати заявки на ці кредити, а банки оцінюватимуть їхню кредитоспроможність, використовуючи поєднання традиційних методів і показників на основі блокчейну, таких як історія транзакцій і репутація в мережі;

- пошук альтернатив забезпечення застави – щоб зменшити ризик, пов'язаний з волатильністю цін на криптовалюту, банки можуть вимагати від позичальників надання застави у вигляді цифрових активів або інших форм забезпечення, таких як нерухомість або бізнес-активи.

У таблиці 3.1 продемонстровано оцінку впливу такого заходу на становище українських банків. На поточний момент кількість власників криптоактивів в Україні становить близько 5,57 млн чоловік. По цьому важко оцінити, якою є середня сума з розрахунку на 1 користувача криптоактивів. Тому застосовується середні значення розміру депозиту з розрахунку на 1 українця (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Оцінка потенційного впливу такого заходу на положення українських банків

Показник	Значення
Кількість власників криптоактивів в Україні, млн чол.	5,57
Середній обсяг депозитів в Україні на одну особу, тис. грн.	8
Очікувана додаткова сума коштів у банків, млрд грн.	44,56
Рентабельність активів, %	5,43
Додатковий чистий прибуток банків, млрд грн.	2,42

Джерело: складно автором на основі [9; 37; 5]

Таким чином, припускається, що додаткова сума коштів, яка з'явиться у банків для здійснення кредитних операцій, збільшиться на 44,56 млрд грн. за рахунок впровадження криптокредитування, а, відповідно, і криптодепозитів для забезпечення балансування пасивів та активів.

Використовуючи значення показника рентабельності активів, можна зрозуміти, що такий захід здатен забезпечити додатковий приріст кінцевого фінансового результату банків у 2023р. при умові збереження основних параметрів на рівні 2022 року у сумі 2,42 млрд грн.

Підводячи підсумок, зазначимо, що виділено такі напрями вдосконалення кредитної діяльності банківських установ в Україні як:

- вказано на шляхи оптимізації кредитного процесу в банківських установах України з урахуванням практики зарубіжних країн. Запропоновано використовувати технології штучного інтелекту для покращення якості оцінки рівня кредитоспроможності громадянина. Вказано, що такий захід дозволить залучити міжнародне фінансування для компенсації частини високих процентів з метою посилення споживання в Україні та забезпечення відновлення ділової активності. Вказано, що в такому випадку можливий розвиток подій по декільком сценаріям. Якщо відбудеться збільшення кредитування на 5 %, то в середньостроковій перспективі це забезпечить збільшення ВВП на 10,98 %. Якщо ж на 20 % зросте частка громадян, які здійснювали запозичення у комерційних банків, то ВВП зросте до 2030р. на 50,36 %;

- визначені перспективи розвитку нових видів кредитних операцій банківських установ. Запропоновано ввести новий вид кредитування, а саме криптокредитування. В умовах суттєвого підвищення ризиків та зниження довіри до гривні частина економічних агентів активно використовує криптоактиви для забезпечення збереження реальної вартості їх капіталу. При цьому такі особи зацікавлені в тому, щоб надійно зберігати свої кошти. При цьому постійно виникають скандали через втрату ресурсів у зв'язку із крадіжкою з рахунків, чи втрату коштів через банкрутству платформ та бірж, на яких ці кошти зберігаються. Тому надання можливості зосередити свої ресурси у українських банках забезпечить суттєве зниження рівня ризиків для власників криптоактивів. Відповідно, з'являється додатковий обсяг пасивів, які можна направити на співпрацю із економічними агентами на умовах

повернення та начислення процентів відповідно до наперед узгодженого строку. Як результат, такий захід дозволить згенерувати додаткові 2,42 млрд прибутку українським банкам.

ВИСНОВКИ

В процесі вивчення основних традиційних та нових видів кредитних операцій в Україні сформульовані наступні висновки:

1. Кредити відіграють важливу роль у стимулюванні економічного зростання, оскільки вони підвищують доступність капіталів, заохочують інвестиції та допомагають підтримувати стабільний попит на товари та послуги. Вплив кредитів на економіку може бути різним, залежно від таких факторів, як кредитна політика, рішення позичальників та загальне економічне середовище. Позичальникам важливо знати характеристики кредитів, зокрема терміновість, умови погашення, заставу, супутні комісії та мету кредиту, щоб зробити оптимальний вибір. Обережне поводження з кредитами є ключем до сприяння тривалому економічному розвитку, стабільній фінансовій системі та більш справедливому розподілу багатства.

2. Банківські кредитні операції охоплюють широкий спектр кредитних продуктів та послуг, спрямованих на задоволення різноманітних фінансових потреб фізичних осіб, підприємств та організацій. Ці операції, включаючи роздрібне кредитування, кредитування бізнесу та спеціалізовані кредитні послуги, слугують важливими джерелами фінансування, що сприяють економічному зростанню та розвитку. З розвитком фінансового ландшафту з'явилися інноваційні моделі кредитування, такі як мікрофінансування, що розширюють доступ до кредитів для тих верств населення, які недостатньо охоплені послугами.

3. АТ КБ "ПриватБанк" продемонстрував сильні фінансові результати, адже його загальний дохід збільшився з 53,5 млрд грн у 2020 році до 73,2 млрд грн у 2022 році, зберігаючи при цьому стабільну прибутковість. Показники ризиків банку підкреслюють його фінансову стабільність та стійкість, про що свідчать показники адекватності регулятивного капіталу (Н2 на рівні 23,02% у 2022 році) та адекватності основного капіталу (Н3 на рівні 11,51% у 2022 році), які значно перевищують мінімальні вимоги. Зниження кредитного ризику на

одного клієнта (Н7) з 10,07% у 2020 році до 6,37% у 2022 році свідчить про ефективність підходу банку до управління ризиками та міцну якість активів. Крім того, збільшення обсягу депозитів клієнтів та диверсифікація клієнтської бази вказують на зростання довіри та впевненості в діяльності та фінансовій стійкості ПриватБанку.

4. Кредитні операції ПриватБанку, зокрема роздрібне кредитування, стабільно демонструють вищу дохідність порівняно з корпоративним кредитуванням та державним боргом - у 2022 році дохідність становила 36,45%. Банк зазнав коливань у структурі кредитного портфеля, зокрема частка роздрібних кредитів зменшилася з 74,47% у 2020 році до 60,52% у 2022 році, а частка корпоративних кредитів зросла з 25,53% до 39,48% за той самий період. Коефіцієнти прибутковості банку, такі як ROA та ROE, також зазнали певних змін: ROA коливався між 4,29% у 2020 році та 6,01% у 2021 році, а потім знизився до 4,10% у 2022 році, тоді як ROE залишався стабільно високим на рівні 52,30% у 2022 році. Незважаючи на ці коливання, ПриватБанку вдалося зберегти відносно ефективну бізнес-модель, про що свідчить його здатність генерувати прибуток від своїх активів і забезпечувати привабливу прибутковість для акціонерів.

5. Запропоновано застосувати технології штучного інтелекту у комбінації з міжнародною допомогою для посилення росту країни. Вказано, що штучний дозволить накопичувати дані з різних джерел інформації, що суттєво підвищить якість кредитного процесу і кредитного скорингу у банках. Кошти міжнародних організацій слід направити на компенсацію частини надзвичайно високих процентів за кредитами. Вказано, що збільшення частки дорослих громадян, які отримали кредит, на 5 процентних пунктів забезпечить зростання економіки України до 2030р. на 110,98 % лише за рахунок цього фактору. Якщо вдасться збільшити відповідний показник на 20 %, то ВВП підвищиться на 50,36 % за той же період.

6. Вказано, що для забезпечення подальшого розвитку кредитних операцій доцільно запровадити криптокредитування, що буде популярним в

умовах підвищеного рівня ризиків для української економіки. Визначено, що такий захід повинен супроводжуватись також залученням депозитів саме у криптовалюті, що дозволить сформувати необхідну фінансову основу для здійснення відповідного напрямку кредитування. Вказано, що очікуваний ефект у вигляді збільшення чистого прибутку банків становитиме 2,42 млрд грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко А. Г., Бабенко Є. А., Державне регулювання проведення кредитних операцій в банківській системі України. *Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі*. 2020. Т. 1. с. С. 24.
2. Банки дещо поліпшили оцінки показників та перспектив кредитування – Опитування про умови банківського кредитування. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/banki-descho-polipshili-otsinki-pokaznikiv-ta-perspektiv-kredituvannya--opituvannya-pro-umovi-bankivskogo-kredituvannya> (дата звернення: 23.03.2023).
3. Бартош О. М., Проблеми підвищення ефективності кредитних операцій банків. *Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції*. №. 2020. С. 39.
4. Більшість банків зберігають операційну ефективність в умовах війни, попри значні кредитні втрати – Огляд банківського сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bilshist-bankiv-zberigayut-operatsiynu-efektivnist-v-umovah-viyni-popri-znachni-kreditni-vtrati--oglyad-bankivskogo-sektoru> (дата звернення: 23.03.2023).
5. В НБУ озвучили середню суму банківського депозиту в Україні. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/06/13/novyna/finansy/nbu-ozvuchily-serednyu-sumu-bankivskoho-depozytu-ukrayini> (дата звернення: 23.03.2023).
6. Власенко О. С., Волкова В. В., Аналіз споживчих кредитів у кредитному портфелі АТ «Укрсиббанк». *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Серія Економічні науки. 2022, Випуск 14, Том 2. С.204-209.
7. Дзюблюк О. В., Сучасні аспекти розуміння сутності і ролі кредиту як економічної категорії. *Світ фінансів*. 2017. 1. С. 7-16.
8. Дороніна І. І., Регулювання фінансового ринку в Україні та ЄС. *Інвестиції: практика та досвід*. №7. 2019. С. 70-76.

9. Дослідження: онлайн-українці та криптовалюта. URL: <https://tns-ua.com/news/doslidzhennya-onlayn-ukrayintsi-ta-kriptovalyuta> (дата звернення: 23.03.2023).
10. Доходи та витрати банків України. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Inc_Exp_Banks_2023-03-01.xlsx (дата звернення: 23.03.2023).
11. Доценко І. О., Доценко В. В., Сутність та значення кредитної діяльності банку у сучасних умовах економічного розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 12 (1) . 2017. С.94-98.
12. Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Ratios_by_Banks_2023-03-01.xlsx (дата звернення: 23.03.2023).
13. Закон України «Про банк і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 5-6, ст.30
14. Звіт про фінансову стабільність. Червень 2022 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2022-H1.pdf?v=4 (дата звернення: 23.03.2023).
15. Згруповані балансові залишки (у розрізі банків). URL: https://bank.gov.ua/files/stat/aggregation_2023-02-01.xlsx (дата звернення: 23.03.2023).
16. Згруповані балансові залишки. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/aggregation_2023-02-01.xlsx (дата звернення: 23.03.2023).
17. Значення економічних нормативів в цілому по системі. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Ratios_Banks_2023-03-01.xlsx (дата звернення: 23.03.2023).
18. Іпотечне кредитування поступово відновлюється завдяки державним програмам – результати опитування. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/ipotechne-kredituvannya-postupovo->

vidnovlyuyetsya-zavdyaki-derjavnim-programam--rezultati-opituvannya (дата звернення: 23.03.2023).

19. Кремень В. М., Кремень О. І., Гуляєва Л. П., Роль банківського кредитування у розвитку економіки України. *Проблеми економіки*. №(45). 2020. С. 176-183.

20. Лінтур І., Ковач С., Напрямки дослідження ризиковості кредитних операцій в банківському бізнесі. *Економіка та суспільство*. №25. 2021. С. 1-5.

21. Оборотно-сальдовий баланс банків. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/OSB_bank_2023-02-01.xlsx (дата звернення: 23.03.2023).

22. Оборотно-сальдовий баланс банків. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/OSB_bank_2023-02-01.xlsx (дата звернення: 23.03.2023).

23. Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів в цілому по системі. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/NPL_AO_2023-02-01.xlsx (дата звернення: 23.03.2023).

24. Основні показники діяльності банків України. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Indicators_Banks_2022-09-01.xlsx (дата звернення: 23.03.2023).

25. Павленко Л. Д., Кожушко І. О. Удосконалення управління кредитним ризиком банку на основі систематизації ризик-факторів. *Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи*. 2021. С. 94-97

26. Первинний ринок ОВДП. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/primary-ovdp-chart?date=03.01.2023&valcode=UAH> (дата звернення: 23.03.2023).

27. Пухальська Н. О., Організація безпеки банківського кредитування в Україні. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. №1. 2019. С. 200-214.

28. Розподіл кредитів, наданих суб'єктам господарювання в національній та іноземній валютах за видами економічної діяльності, що

класифікуються за розділами, з них непрацюючих у визначенні, наведеному в Положенні № 351 (у розрізі банків). URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Loans_KVED_2022-09-01.xlsx (дата звернення: 23.03.2023).

29. Розподіл кредитів, наданих суб'єктам господарювання в національній та іноземній валютах, та розміру сформованих резервів за видами економічної діяльності та стадіями знецінення за міжнародним стандартом фінансової звітності 9 "Фінансові інструменти" (у розрізі банків). URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Loans_stages_KVED_2022-09-01.xlsx (дата звернення: 23.03.2023).

30. Розподіл кредитів, наданих фізичним особам та суб'єктам господарювання в національній та іноземній валютах, та розміру сформованих резервів за стадіями знецінення за міжнародним стандартом фінансової звітності 9 "Фінансові інструменти" (у розрізі банків). URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Loans_stages_2022-09-01.xlsx (дата звернення: 23.03.2023).

31. Розподіл кредитів, наданих фізичним та юридичним особам у національній та іноземній валютах, та розміру кредитного ризику за класами боржника відповідно до Положення № 351 (у розрізі банків) . URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Kred_class.zip (дата звернення: 23.03.2023).

32. Рудницький В., Хомуляк Т., Дубіль О., Етапи і процедури внутрішнього аудиту кредитної діяльності банку. *Трансформація податкової та обліково-аналітичної систем в контексті сучасних кризових явищ: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. 2021. С.222-224.

33. Статистична звітність. URL: <https://privatbank.ua/statystychna-zvitnist> (дата звернення: 23.03.2023).

34. Управління та засоби мінімізації кредитного ризику банку / О. А. Боднар, К. В. Тішечкіна, Г. Ю. Іваненко, В. П. Тарасенко // *Modern Economics*. 2019. № 15. С.21-26.

35. Фаринович І. В., Горбова Х. В., Тенденції розвитку кредитної діяльності АТ «Ощадбанк» в умовах надзвичайних (форсмажорних) обставин. *Науковий вісник НЛТУ України*. 32.5. №. 2022. С. 57-62.

36. Харченко, А. Кредитний портфель банків України: аналіз, фактори, тенденції. *Socio-economic relations in the digital society*. 2 (38). 2020. С. 54-60.

37. Частка власників криптовалюти в Україні – найбільша у світі. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/10/13/infografika/finansy/chastka-vlasnykiv-kryptovalyuty-ukrayini-najbilsha-sviti> (дата звернення: 23.03.2023).

38. Частка непрацюючих кредитів у банках у 2022 році зросла до 38% унаслідок війни. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/chastka-nepratsyuyuchih-kreditiv-u-bankah-u-2022-rotsi-zrosla-do-38-unaslidok-viyni> (дата звернення: 23.03.2023).

39. The Davos Agenda 2021. This new approach to credit scoring is accelerating financial inclusion in emerging economies. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2021/01/this-new-approach-to-credit-scoring-is-accelerating-financial-inclusion/> (дата звернення: 23.03.2023).

40. The Global Findex Database 2021. Data Download and Documentation. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex/Data> (дата звернення: 23.03.2023).